

**Agencija za pošto in
elektronske komunikacije RS
Stegne 7**

1000 Ljubljana

ŠT: MV-246.10-D

Maribor, 13. 12. 2010

**Zadeva: Pripombe k analizi upoštevnega trga 4 »Dostop do (fizične) omrežne
infrastrukture (vključno s sodostopom ali razvezanim dostopom) na fiksni lokaciji
(medoperaterski trg)«**

Skladno s pozivom objavljenim dne 11. 11. 2010, družba Amis, d.o.o., Tržaška cesta 85, 2000 Maribor, pošilja pripombe in predloge kot sledi.

Uvodoma želi družba Amis poudariti, da pozdravlja regulacijo optičnega omrežja ter z omrežjem povezanih elementov. Ureditev tega sicer nereguliranega in hitro razvijajočega področja je za operaterje težko pričakovana in nujna, družba Amis pa pričakuje kar najhitrejše ukrepanje APEK z izdajo odločbe, ki naj sledi zaključku javnega posvetovanja, pri čemer se ne pričakujejo bistveni posegi v načrtano regulacijo (v smislu zmanjšanja nabora obveznosti ali njihova omejitev). Vsakršno zavlačevanje ni več opravičljivo.

Točka 2 Kronološki pregled regulacije trga

a) Potreba po spremembah

Uvodoma v družbi Amis ugotavljamo, da je glede na zadnji objavljeni javni analizi z dne 12. 8. 2009 ter 24. 9. 2009, predvsem pa glede na stališča APEK do prejetih pripomb zainteresirane javnosti v zadevi 38241-4/2009 (objava dne 20. 11. 2009), treba opaziti, da je prišlo do bistvenih sprememb predvidene regulacije upoštevnega trga 4, ki se tičejo cenovnih obveznosti.

Potrebo po spremembah APEK utemeljuje s pojasnilom na strani 7:

Zaradi bistveno spremenjenih razmer na trgu se je Agencija odločila, da ponovno analizira upoštevni trg 4 »Dostop do (fizične) omrežne infrastrukture vključno s sodostopom ali razvezanim dostopom na fiksni lokaciji (medoperaterski trg)«. Glavni razlogi, ki so vplivali na spremembo razmer na trgu so negativna gospodarska rast in zmanjševanje investicij na trgu elektronskih komunikacij, pospešeno nadgrajevanje kabelskih omrežij s standardom za širokopasovni prenos ter porast števila uporabnikov širokopasovnega dostopa prek mobilnih omrežij.

b) Stališče do razlogov

Ne glede na pojasnilo, pa v družbi Amis ugotavljamo, da nobeden izmed navedenih domnevnih razlogov ne more utemeljevati tako bistvene spremembe kot so spremembe cenovnih obveznosti, ki jih sedaj pravzaprav ne bo ne v prehodnem obdobju, ne po izteku z uvedbo LRIC metode. Predvidena rešitev je povsem neprimeren in nepotreben kompromis med stanjem na trgu in zahtevami operaterja s pomembno tržno močjo. APEK kot regulator, ki je dolžan z ex ante ukrepi zagotavljati konkurenčno okolje na upoštevni trgu, tako v celoti prepušča operaterju s pomembno tržno močjo, da si samostojno določa cene, pri čemer ga predvidene cenovne obveznosti niti ne bodo pretirano ovirale.

c) Dosedanja predvidena regulacija

Odsotnost konkretiziranih cenovnih ukrepov, brez predvidenega prehodnega obdobja pa je še toliko bolj zaskrbljujoča glede na dejstvo, da je APEK v svojem javnem odgovoru dne 20. 11. 2009 jasno in nedvomno začrtala pot predvidene regulacije na upoštevni trgu 4 – cene posameznih z razvezavo optične zanke povezanih elementov so bile izračunane in javno objavljene. V ta namen je APEK kupila ustrezen model, ki je omogočil izračun cenovnih elementov povezanih z razvezavo optične zanke. Dosedanja praksa ter priznanje APEK v analizi trga 4 (stran 84) je pokazala, da je edino lasten izračun APEK rešitev za netransparentno prerazdeljevanje stroškov Telekom Slovenije in zaračunavanja pretiranih cen drugim operaterjem.

d) Težave z dokazovanjem

Kot povsem brezploden se bo najkasneje v roku enega ali dveh mesecev po uveljavitvi tako predvidenih »cenovnih« obveznosti, zagotovo izkazal argument APEK, da cenovna regulacija obstaja v obliki cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva (prepoved škarij cen, benchmark,...) in kasnejše LRIC metode. APEK se mora tega kot organ, ki bo opravljal nadzor nad izvrševanjem naloženih obveznosti, pri katerih bodo zagotovo največje težave prav z razumevanjem cenovnih obveznosti, zavedati. »Škarje cen« ni nov pojem in velika verjetnost je, da je Telekom Slovenije navedeni pritisk na alternativne operaterje že izvajal, pri čemer APEK ni ukrenila ničesar, da bi te zlorabe omejila ali preprečila. Tudi za naprej ni za pričakovati večje uspešnosti pri nadzoru izpolnjevanja obveznosti po uveljavitvi ukrepov po 22. členu ZEKom in sledečih.

e) Priporočilo NGA

Evropska komisija je 20. 9. 2010 izdala **Priporočilo Komisije z dne 20. septembra 2010 o reguliranem dostopu do dostopovnih omrežij naslednje generacije (NGA)** (Uradni list L 251, 25/09/2010 str. 35 – 48). Navedeno priporočilo vsebuje jasna stališča glede oblikovanja cenovnih elementov povezanih z razvezavo optične krajevne zanke, pri čemer navedena stališča upoštevajo tudi zavarovanje investicij. Predvideni cenovni ukrepi odstopajo od začrtanih smernic.

f) Zaključek

Amis predlaga, da APEK natančneje obrazloži:

1. zakaj in kako po njenem mnenju negativna gospodarska rast in zmanjševanje investicij na trgu elektronskih komunikacij, pogojujeta potrebo po ponovljeni analizi upoštevne trga 4
2. zakaj predvidena cenovna regulacija skladno z analizo z dne 24. 9. 2009 ni primerna,

3. po katerem ključu se določa stroškovna naravnost cen glede na obstoječi lastni stroškovni model APEK ter opredelitev cen posameznih elementov v dokumnetu APEK z dne 24.9.2009.

Točka »7.1 Obveznost dopustitve operaterskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe«

I.c.: Družba Amis, poleg obveznosti dostopa do vseh v predvidenem izreku navedenih elementov izrecno podpira naložitev obveznosti do hišne napeljave, saj zgolj določilo 8. odstavka 7. člena ZEKom, ki velja le za objekte grajene po uveljavitvi ZEKom-B, ni zadostno zagotovilo za izvedbo operaterskega dostopa do hišne napeljave. Vendar pa, kot bo navedeno v nadaljevanju v okviru pripomb k stroškovni regulaciji, predviden način določanja cene dostopa, sploh glede na pretekle izkušnje, absolutno ni primeren, sploh pa premalo opredeljiv. Metoda benchmarka, ne da bi bodisi APEK navedla te povprečne primerne cene, ki je kot kaže znana ali pa vsaj elementov cene, oz. navedba držav članic EU, ki naj se uporabijo pri teh primerjalni metodi, je premalo opredeljiv način.

I.e. Družba Amis predlaga, da APEK spremeni definicijo za aktivni ethernet dostop tako, da se ne sklicuje na omarico (ni definirano katero?) temveč se natančno opredeli, da gre za uporabo aktivnih ethernet povezav za potrebe razvezave lokalne zanke ali podzanke ter za dostop do prostorov skupnih lokacij na zanki ali podzanki.

I. f. Dodatno glede dostopa do optičnega delilnika: Iz obrazložitve na strani 58 izhaja, da APEK Telekomu Slovenije nalaga dostop do optičnega delilnika (ODF), česar pa v predvidenem izreku ni zaslediti. Na navedeno pomanjkljivost je družba Amis opozorila že v okviru prejšnjega javnega posvetovanja, APEK pa je navedel, da bo pripombo družbe Amis upošteval, ter dostop do ODF izrecno navedel v izreku odločbe.

Družba Amis predlaga dopolnitev besedila z vključitvijo predvidenega dostopa do ODF:

f) optičnega delilnika

I. g. Dodatno glede dostop do valovne dolžine: Iz obrazložitve izhaja, da se APEK ni odločil za naložitev navedenega dostopa. Družba Amis vseeno pripominja, da potemtakem ni jasno kaj je z dostopom do že zgrajenih xWDM-jev oz. tistih, ki jih bo Telekom Slovenije še namestil (za svoje potrebe) – ali bo v tem primeru veljala obveznost enakopravnega obravnavanja in bo Telekom Slovenije operaterju dolžan zagotoviti dostop, kar bi utegnili sprožiti vprašanja o primernosti presoje regulativnih ukrepov v postopkih nadzora (tako kot v nedavnem primeru t.i. naked DSL).

Družba Amis predlaga, da se v izreku oblikuje (pogojna) obveznost:

g) dostop do valovne dolžine (xWDM), če je slednji že zgrajen, ni tehničnih ovir, ter operater s pomembno tržno močjo glede na stopnjo izrabe svojih kapacitet na optičnem omrežju ni sposoben zagotoviti zahtevanih kapacitet neosvetljenega optičnega vlakna,

I.h. Družba Amis želi pojasnilo zakaj APEK med elemente ni uvrstil optične podzanke (FTTC sub-loop) ter kako in v okviru katerih obveznosti namerava APEK presojati morebitne kršitve povezane z zavračanjem dostopa od optičnih podzank.

I.3.: Družba Amis pripominja, da nekateri operaterji uporabljamo kolokacije že od leta 2006 drugi celo od leta 2005, kar bi pomenilo da se 5 letno obdobje izteče že v letu 2010 oz. 2011. V tem času ni pričakovati popolne zamenjave bakrenih zank z optičnimi, prav tako v tem času operaterji ne bomo povrnili vloženega kapitala v razvezavo lokalne zanke. Opozarjamo, da lahko pride do ukinitve posamezne bakrene krajevne zanke ali skupne lokacije, ne glede na sklenjeno medoperatersko pogodbo ali celo predvideno obveznost iz 7.1. V. točke. Ta odločba je namreč podlaga s katero mora biti usklajena Vzorčna ponudba operaterja s pomembno tržno močjo, pri čemer pogoji vzorčne ponudbe zavezujejo poleg pogodbe. Če bo torej regulatorna odločba omogočila odpoved lokacije ali zanke po 5 letih, se bo temu prilagodila vzorčna ponudba, posledično pa bo to vplivalo na izvajanje pogodbe. O sporu, ki se bo nanašal na tolmačenje skladnosti pogodbene volje ter določil Vzorčne pogodbe bo odločal pristojni organ, kar pa ne bi bilo treba, če bi APEK upošteval spodnji predlog, ki ga družba Amis ponovno vlaga.

Družba Amis predlaga, da APEK namesto predlaganega besedila ter možnosti odpovedi po preteku 5 let, določi 5 letni odpovedni rok za skupno lokacijo ali posamezno bakreno krajevno zanko, pod pogojem, da bo operater s pomembno tržno močjo tudi sam prenehal uporabljati tako skupno lokacijo kot tudi bakreno zanko ter uporaba navedenih elementov ne bo več mogoča niti zanj. Vsekakor družba Amis predlaga, da se navedena obveznost ustrezno ter v izogib nepotrebnim nejasnostim poveže z obveznostjo v točki 7.2. ker se z nameravano regulatorno odločbo ne določajo samo obveznosti operaterju s pomembno tržno močjo, pač pa tudi pravice operaterjem, mora biti odločba oblikovana jasno in na nedvoumen način tako za operaterja s pomembno tržno močjo kot tudi za ostale operaterje.

Nujno pa je treba v primeru ukinitve posamezne skupne lokacije urediti oz. predvideti sistemsko in tehnično ureditev preselitve priključkov iz ukinjene lokacije na novo lokacijo – zagotovljene morajo biti ustrezne rešitve prevezav.

Dodatno k I.: Telekom Slovenije na določenih območjih že izvaja tki. skrajševanje lokalne zanke s čimer zmanjšuje število krajevnih zank na obstoječih skupnih lokacijah (primer skupne lokacije Lendava, ki sta se ji pridružili še dve novi lokaciji, med drugim nova lokacija Nafta Lendava). Izostanek naložitve navedenega ukrepa bi pomenil, da bi Telekom Slovenije lahko vse nezasedene krajevne zanke oziroma njegove zanke preusmeril na nove lokacije, tako da bi alternativnemu operaterju na skupni lokaciji ostale le trenutne stranke, novih pa ne bi več mogel pridobivati, ker bi bile vse preostale zanke povezane na neko drugo lokacijo, kjer pa alternativni operater ni prisoten.

V družbi Amis opozarjamo, da navedeni procesi že potekajo – operater s pomembno tržno močjo prenaša obstoječe krajevne zanke na nove lokacije, kjer alternativni operaterji nismo prisotni, v okviru projekta skrajšave lokalnih zank – število zank torej ni ukinjeno, prav tako ne skupna lokacija, ampak je število zgolj zmanjšano, skupna lokacija pa ostaja.

Predvidene obveznosti teh primerov ne bodo pokrile, če pa je APEK mnenja, da načelo sorazmernosti rešuje to problematiko, pa družba Amis prosi za podrobnejše pojasnilo.

Družba Amis ponovno predlaga, da se doda nova točka 4.:

4. v odsotnosti drugačnega pisnega dogovora zmanjšala število krajevnih zank na posamezni lokaciji za največ 10 % od pričetka uporabe skupne lokacije s strani operaterja.

1.a), b), c) in d) – določitev rokov: Kot je APEK že seznanjen, je predpisovanje skrajnih rokov, pa čeprav to pomeni da so ti skrajni roki usklajeni s Priporočili ERG o načelih in najboljši praksi za razvezan operatorski dostop, neustrezno, predvsem zato, ker se ti postopki izvajajo že vrsto let praviloma na skrajni rok, operater s pomembno tržno močjo pa je že dokazal, da je zmožen postopke (odgovor na poizvedbo, izvedba naročila, odprava napak) izpeljati prej.

Prav tako pa je treba izrecno opozoriti na obveznost oblikovanja lestvic, kar pa sploh ni obveznost (če je, naj APEK ustrezno pojasni kaj pomeni obveznost vzpostavitve lestvice), pač pa samo način preverjanja izpolnjevanja obveznosti.

Zaradi jasnosti, ter uskladitve z roki določenimi na trgu 5, v družbi Amis predlagamo:

1. izločitev rokov v posebno točko –točko II
2. povezavo rokov z lestvicami

kot sledi:

II. upoštevati pri razvezanem dostopu in sodostopu naslednje roke:

a) 95% odgovorov na poizvedbe podati v največ 15 minutah, ter 100% v največ 3 delovnih dneh,

Pojasnilo:

Na dostopu z bitnim tokom so v 15 minutah na voljo vse informacije o priključku (kar vključuje tudi podatke o fizični liniji – razvezanem dostopu), če so podatki v bazah Telekom Slovenije. Izjeme so zgolj priključki, kjer stanje na terenu ni ustrezno evidentirano in je potreben ogled.

b) v primeru zavrnitve operaterjeve poizvedbe mora z razlogi za zavrnitev nemudoma seznaniti operaterja prek enotnega informacijskega sistema, in mu najkasneje v roku 10 delovnih dni poslati tehnično dokumentacijo, iz katere morajo izhajati natančni razlogi za zavrnitev, dokumentacijo pa mora spremljati pisna izjava zakonitega zastopnika, da končni uporabnik ne more dobiti storitve širokopasovnega dostopa družbe Telekom Slovenije d.d.,

c) rok za izvedbo naročila je največ 8 delovnih dni od prejema popolnega naročila, pri čemer je dolžan 40% vseh naročil za razvezavo krajevne zanke izvesti v 3 dneh, 70% v 5 dneh in 100% v 8 dneh ter bo morala pričeti z deli najkasneje 2 delovna dneva po prejemu naročila s strani operaterja,

Pojasnilo:

Družba Amis je poenotila roke z roki na dostopu z bitnim tokom. V primeru razvezanega dostopa ima Telekom Slovenije manj opraviil kot v primeru dostopa z bitnim tokom. Glede na to, da je logično vzpostavitev povezav na dostopu z bitnim tokom možno avtomatizirati ni razlogov za različne roke.

d) rok za odpravo napak je največ 2 delovna dneva od prijave napake, pri čemer mora 60 % vseh napak odpraviti v 1 dnevu in 100% v 2 dneh, rok pa se v primeru težjih napak lahko podaljša za največ 5 delovnih dni, pri čemer mora ob podaljšanju roka o tem ustrezno seznaniti operaterja in navesti ter utemeljiti razloge, iz katerih izhaja, da gre za težjo napako;

Telekom Slovenije je dolžan javno objaviti podatke o izpolnjevanju zgoraj navedenih obveznosti v obliki mesečnih statistik za vse priključke skupaj, ter ločeno zase in operaterje.

Glede točke I.b) se družba Amis vsekakor strinja z obveznostjo predložitve izjave zakonitega zastopnika – točka VI.11.d. je sicer ena od možnosti, a ne pokrije vseh primerov, sploh ko gre za t.i. napake ali pomote pri odgovorih na poizvedbo. APEK naj v podporo načela enakega obravnavanja kljub že izraženemu odklonilnemu stališču APEK-a, predvidi možnost primerne pogodbene kazni, ki jo je operater upravičen zahtevati, če bi se izkazalo, da je bila poizvedba neupravičeno zavrnjena. V družbi Amis opozarjamo, da so takšne zavrnitve posebej pereče, ko gre za poizvedbo po možnosti priključitve pravne osebe.

Družba Amis predlaga dopolnitev točke VI.11. z naslednjim določilom:

e. V primeru, da je operaterjeva poizvedba glede možnosti razvezanega dostopa ali sodostopa neupravičeno zavrnjena je družba Telekom Slovenije d.d. dolžna operaterju plačati 48-kratnik mesečne maloprodajne naročnine za izbrani paket ali končnemu uporabniku, če se za to odloči, brez vseh obveznosti omogočiti brezplačen prehod k operaterju, ki mu je Telekom Slovenije d.d. neupravičeno zavrnil poizvedbo.

III.: Na problematiko informacijske baze operaterji opozarjamo že dlje časa. K izboljšanju informacijske baze bi pripomogla vmesna transakcijska baza, za katero je soglasje izkazal tudi Telekom Slovenije. Družba Amis predlaga, da APEK naloži obveznost oz. sama izbere izvajalca za izgradnjo transakcijske baze, ki bi beležila vso komunikacijo med veleprodajno enoto Telekom Slovenije in ostalimi operaterji (vključno z maloprodajno enoto Telekom Slovenije) S tem bi dobili enostaven mehanizem zagotavljanja transparentnosti podanih informacij ter možnost neodvisnega izvajanja statistik. Hkrati bi se lahko preko tega vmesnega člena anonimiziralo poizvedovanje in naročanje ter dejansko zagotovila enakopravna obravnava vseh operaterjev. Do takrat pa bi k izboljšanju pripomogla dopolnitev točke III, tako, da se za vmesni čas oz. prehodno obdobje natančneje specificirajo zmožnosti oz. lastnosti te baze.

Družba Amis predlaga, da se obstoječe besedilo dopolni kot sledi:

III. Vzpostaviti enoten informacijski sistem, preko katerega bo operaterje in lastno maloprodajno enoto na neizbrisen način obveščala o vzrokih za nastanek napake, roku za njeno odpravo in o opravi prijavljene napake takoj po odpravi le-te, ter o vseh ostalih fazah in postopkih, vpogled v sistem pa bo med drugim omogočal pregled vseh vloženih poizvedb, ne glede na vlagatelja, odgovorov glede razpoložljivosti in ostalih obvestil, za vsak posamezni priključek,

VI. V izogib nesporazumom ter zaradi uskladitve s točko I., družba Amis predlaga, da se točka VI. dopolni z opredelitvijo vseh elementov iz točke I. tako da se glasi:

VI. zagotoviti skupno lokacijo (kolokacijo) in druge zmožljivosti, potrebne za primerno namestitve in povezavo ustrezne opreme, ki omogoča uporabo ~~bakrenih in optičnih zank in podzank ter jaškov in~~ kanalizacije omrežnih elementov oziroma naprav iz točke I., v okviru katere:

VI.2: Družba Amis predlaga, da se v okviru ustrezne tehnične dokumentacije izrecno napiše, da le ta zajema tloris prostora skupne lokacije, z vrisano opremo, ki prostor zaseda ter opisom navedene opreme in njene funkcije, točka 2. pa naj se glasi:

2. bo morala omogočiti operaterjem izbiro tipa skupne lokacije, pri čemer bo dolžna upoštevati razumne zahteve operaterjev, katere je mogoče omejiti le, če so za to podani objektivni in transparentni razlogi, pri čemer bo družba Telekom Slovenije d.d. v primeru zavrnitve dolžna s temi razlogi seznaniti operaterja ter mu na njegovo zahtevo predložiti tudi ustrezno tehnično dokumentacijo (kamor sodi tudi navedba tlorisa prostora skupne lokacije, z vrisano opremo, ki prostor zaseda ter opisom navedene opreme in njene funkcije), iz katere ti razlogi izhajajo,

VI.8. in VI.9.: Družba Amis predlaga, da se sedaj samostojna točka 9 prenese k točki VI.8.c. KPI je mehanizem pregleda nad izvajanjem obveznosti, ki je opredeljena z rokom, pri čemer je operaterju s pomembno tržno močjo roke potrebno tudi naložiti.

Besedilo obveznosti naj se glasi:

c) rok za izvedbo naročila za izvedbo skupne lokacije je največ 4 mesece, pri čemer je dolžna 70% vseh naročil za skupno lokacijo izvesti v 3 mesecih in 100% v 4 mesecih

VI.11. v povezavi s točko točke I.b) se družba Amis vsekakor strinja z obveznostjo predložitve izjave zakonitega zastopnika – točka VI.11.d. je sicer ena od možnosti, a ne pokrije vseh primerov, sploh ko gre za t.i. napake ali pomote pri odgovorih na poizvedbo. APEK naj v podporo načela enakega obravnavanja kljub že izraženemu odklonilnemu stališču APEK-a, predvidi možnost primerne pogodbene kazni, ki jo je operater upravičen zahtevati, če bi se izkazalo, da je bila poizvedba neupravičeno zavrnjena. V družbi Amis opozarjamo, da so takšne zavrnitve posebej pereče, ko gre za poizvedbo po možnosti priključitve pravne osebe. Prav tako družba Amis opozarja, da je določanje pogodbenih kazni kot mehanizmov, s katerimi naj se doseže spoštovanje dolžnostih ravnanj v pravnem

prometu med gospodarskimi subjekti precej običajno, kar ne nazadnje potrjuje tudi pričujoči dokument APEK-a, zaradi česar ni logično, da se za nekatere primere kršitev dolžnostnih ravnanj določajo monetarna nadomestila, za druge, povsem primerljive oz. celo istovrstne pa ne.

Družba Amis predlaga dopolnitev točke VI.11. z naslednjim določilom:

e. V primeru, da je operaterjeva poizvedba glede možnosti razvezanega dostopa ali sodostopa neupravičeno zavrnjena je družba Telekom Slovenije d.d. dolžna operaterju plačati 48-kratnik mesečne maloprodajne naročnine za izbrani paket ali končnemu uporabniku, če se za to odloči, brez vseh obveznosti omogočiti brezplačen prehod k operaterju, ki mu je Telekom Slovenije d.d. neupravičeno zavrnil poizvedbo.

VI.13. Ker je operater s pomembno tržno močjo gospodarski subjekt ter kot takšen zavezan k določenim obligacijskim ravnanjem, ki so svojstvene gospodarskim subjektom, v družbi Amis predlagamo, da se doda obveznost »ravnanja s skrbnostjo dobrega gospodarstvenika«, ki operaterja s pomembno tržno močjo že zavezuje, pa se je ta ne drži vedno:

13. je dolžna ravnati s skrbnostjo dobrega gospodarstvenika.

Točka »7.2 Obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja«

K prvi alineji: Družba Amis predlaga, da se preoblikuje besedilo kot sledi:

- pri zagotavljanju razvezanega dostopa do krajevne zanke za druge operaterje, ki zakupujejo storitve zagotavljajo storitve širokopasovnega dostopa končnim uporabnikom, v enakovrednih okoliščinah uporabljati enakovredne pogoje dostopa do omrežja, kot jih uporablja sama zase oziroma za svoja hčerinska ali partnerska podjetja;

K tretji alineji: V odgovoru z dne 20.11.2009 je APEK na strani 24 izrecno navedel, da je »naložitev eksplicitne prepovedi dajanja zank v rezervo (razen za namene, za katere je uporaba dovoljena) nujno potrebna za zagotavljanje konkurence na trgu in s tem proste izbire končnih uporabnikov med ponudniki storitev na maloprodajnem trgu.«.

Vendar pa se tretja alineja ne glasi v smislu absolutne prepovedi dajanja zank v rezervo, zato družba Amis predlaga, da se za drugo alinejo doda nova alineja:

- operaterjem, s katerimi ima sklenjeno pogodbo za razvezan dostop, v enakih časovnih in kakovostnih okvirih kot svojim notranje organizacijskim enotam ter hčerinskim in partnerskim podjetjem, v elektronski obliki prek enotnega informacijskega sistema posredovati seznam zank v rezervi skupaj z navedbo razloga, zaradi katerega je zanka dana v rezervo ter seznam redno posodabljati;

K sedanji četrsti alineji: Družba Amis nima vsebinskih pripomb, predlaga pa, da se besedilo označi z alinejo (-).

K sedanji peti alineji: Družba Amis predlaga, da se doda nova pod-alineja:

- informacije o uvajanju novih skupnih lokacij najmanj 6 mesecev vnaprej

K četrsti pod-alineji pete alineje: Družba Amis predlaga dopolnitev obveznosti tako, da se jasno določi, da odpovedni rok velja tudi za ukinitve skupnih lokacij ali posameznih bakrenih krajevnih zank, ki jih posamezni operater uporablja že 5 let ali več (obveznost določena v točki 7.1.3.).

- informacije o načrtih posodabljanja svojega omrežja za manjše posodobitve najmanj 30 dni pred izvedeno posodobitvijo ter za večje posodobitve najmanj 90 dni pred izvedeno posodobitvijo, pri čemer je treba o ukinitvi posamezne skupne lokacije operaterja obvestiti najmanj 5 let vnaprej, o ukinitvi posamezne bakrene krajevne zanke pa najmanj 2 leti vnaprej, kar velja tudi v primeru ukinitve posamezne skupne lokacije ali posamezne bakrene krajevne zanke, ki jih posamezni operater uporablja že 5 let ali več;

K šesti in sedmi pod-alineji pete alineje: Družba Amis glede na pretekle izkušnje, ki jih je imela z operaterjem s pomembno tržno močjo in se nanašajo na rezervacije skupnih lokacij v Ljubljani o čemer je APEK vodil tudi zelo konkreten postopek nadzora predlaga, da se znotraj obveznosti operatorskega dostopa v točki 7.1., v točki 11. doda nova e. točka, ki bo določila pogodbeno kazen v primeru neupravičenih zavrnitev, pri čemer predlagamo vezavo pogodbene kazni na dejanske stroške opreme skupne lokacije:

e. v primeru neupravičene zavrnitve operaterjeve poizvedbe glede dostopa do skupne lokacije, je družba Telekom Slovenije d.d. kot pogodbeno kazen dolžna v primeru operaterjevega naročila skupne lokacije, sama nositi stroške potrebne adaptacije.

K sedmi pod-alineji pete alineje: Družba Amis predlaga, da APEK Telekomu Slovenije naloži, da hkrati, ko Telekom Slovenije sprejme poslovno odločitev o rezervaciji:

- o tem nemudoma obvesti APEK ter mu predloži primeren projekt,
- informacijo o rezervaciji na primeren in transparenten način objavi v vzpostavljeni informacijski bazi, tako da bo na enak način ter pod enakimi pogoji dostopna operaterjem ter notranji maloprodajni enoti.

Prav tako pa v družbi Amis predlagamo, da se obstoječe določilo dopolni z možnostjo, da so rezervacije mogoče tudi za operaterje:

- informacije o morebitnih rezervacijah na vseh lokacijah, kjer je mogoča skupna lokacija, skupaj s časovno določenim začetkom in koncem realizacije projekta, na katerega se rezervacija nanaša, ki v nobenem primeru ne sme biti daljši od enega leta. Pogoj za rezervacijo je izdelana projektna dokumentacija, z rezervacijo pa je

družba Telekom Slovenije dolžna seznaniti operaterje preko enotnega informacijskega sistema ter Agenciji posredovati kopijo projektne dokumentacije. Rezervacija je družba Telekom Slovenija pod enakimi pogoji, kot veljajo zanjo dolžna omogočiti tudi operaterjem na njihovo utemeljeno in razumno zadevo.

K šesti alineji: Družba Amis predlaga natančno opredelitev »relevantnih parametrov«.

Točka »7.3. Obveznost zagotavljanja preglednosti«

Družba Amis se strinja s predlaganim rokom, ki je dejansko povsem primeren za prilagoditev določil vzorčne ponudbe. Kakršnokoli podaljševanje roka ne bi bilo primerno.

Družba Amis na tem mestu ponovno postavlja vprašanje glede obdobja med vročitvijo odločbe ter datumom objave in uveljavitve vzorčne ponudbe – katera pravila v tem času veljajo? Družba Amis je sicer mnenja, da je odločba neposredno uporabljiva tudi v tem vmesnem času, kaj drugega niti ne bi bilo mogoče, glede na to, da prej veljavna odločba ne velja več, ni pa logično, da v tem vmesnem času ne bi veljala prav nobena pravila. Družba Amis je navedeno dilemo izpostavila že v okviru preteklega javnega posvetovanja, APEK pa se do tega ni opredelil.

Družba Amis ponovno predlaga, da se določi tudi veljavnost pravil v tem vmesnem času oziroma predlaga, da se APEK izrecno opredeli do navedene dileme.

Točka »7.4. Obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva«

Kot je družba Amis že na začetku poudarila, APEK ni pojasnil konkretnih razlogov, ki narekujejo tako bistveno spremembo obveznosti cenovnega nadzora glede na predhodno objavljeno analizo upoštevne trga 4 z dne 24. 9. 2009.

Z navedeno analizo je APEK za posamezne elemente potrebne za razvezavo optične zanke izračunal ter določil stroškovne cene, ki jih je v odgovorih na pripombe z dne 20. 11. 2009 tudi potrdil predhodno izražena stališča. Za namene stroškovne regulacije upoštevne trga 4 je APEK razvil svoj model, ter že določil konkretne stroškovne cene, pri čemer je upošteval, da cene odražajo dejanske stroške operaterja s pomembno tržno močjo, vključno, kadar je to potrebno, z višjo premijo za tveganje za kritje dodatnega in merljivega tveganja, ki ga ima operater s pomembno tržno močjo. Tudi po sprejetju priporočila Komisije z dne 20. septembra 2010 o reguliranem dostopu do dostopovnih omrežij naslednje generacije (NGA), se je izkazalo, da je bil pristop APEK pravilen.

Družba Amis zato ostro nasprotuje predvideni spremembi v regulaciji cen, saj je APEK že sama v Analizi ugotovila, da »so stroški družbe Telekom Slovenije, d.d., ki so podlaga za njegove lastne izračune, netransparentno prikazani, hkrati pa ni bilo zadoščeno objektivnemu razporejanju z namenom enakopravnega obravnavanja storitev in operaterjev«¹. Navedena pripomba APEK se sicer nanaša na stroške zagotavljanja

¹ Apek, Analiza trg 4, stran 84

bakrene infrastrukture, kjer ima Telekom Slovenije že vrsto let naložene obveznosti glede stroškovnih cen ter modelov po katerih se te izračunavajo, pa vendar sistem Telekoma Slovenije še vedno ni dovolj transparenten, da bi se te cene lahko pravilno izračunale.

Glede na to, da APEK-u v vrsti let ni uspelo, da bi Telekom Slovenije zagotovil jasne, pregledne in pravilne računovodske evidence o svojih stroških, je popolnoma jasno, da jih ne bo zagotovil tudi v naslednjih 6 mesecih za optično infrastrukturo.

Družba Amis si predstavlja, da je razlog za spremembo cenovnih obveznosti pričakovanje Telekoma Slovenije, da bo izračunal drugačno ceno kot APEK v lanskih analizah. Družba Amis ni seznanjena, da bi Telekom Slovenije v pripombah na lansko analizo predstavil svoje izračune stroškov ter s tem dokazoval nepravilnost izračunanih cen.

Po skrbni primerjavi maloprodajnih cen Telekoma Slovenije na bakreni infrastrukturi s cenami na optični infrastrukturi, je družba Amis ugotovila, da je večina storitev na optični infrastrukturi celo cenejša kot na bakreni. Navedeno lahko pomeni zgolj to, da cena optične infrastrukture ne more biti bistveno višja od stroškov bakrene infrastrukture, ki po APEK-ovih izračunih trenutno znašajo 7,89 EUR na mesec. Glede na maloprodajne cene bi lahko sklepali, da je optična infrastruktura celo cenejša od bakrene.

Storitev	Bakrena infrastruktura		Optična infrastruktura	
	Hitrost Interneta	Cena*	Hitrost Interneta	Cena*
TRIO - standard	do 10 Mbps	42 EUR	20/20 Mbps	40 EUR
Samostojni IPTV	/	29 EUR	/	29 EUR
Samostojni internet	10/10 Mbps	69 EUR	20/20 Mbps	33 EUR

*izračunano na 13.12.2010, Kalkulator za storitve Siol <http://moj.siol.net/CreaWF2ASP/PagesPublic/Calculator.aspx>

Družba Amis zato poziva APEK, da spremeni obveznosti tako, da bo Telekom Slovenije v trenutku objave nove vzorčne ponudbe uveljavil cene, kot jih je izračunala APEK v lanski analizi, nato pa ima Telekom Slovenije 6 mesecev časa, da še sam izračuna svojo ceno ter dokaže morebitna odstopanja. Na ta način se tudi izognemo veliki negotovosti v prehodnem obdobju, ko lahko Telekom Slovenije zaračuna praktično kar si zaželi.

Družba Amis poziva APEK, da pojasni kaj je naredila, da bi bile evidence Telekoma Slovenije bolj transparentne in ustrezale očitno že obstoječim obveznostim?

Družba Amis je pri izračunu stroškov bakrene razvezane zanke opazila veliko razliko med CSFC (fiksni stroški) in VC (variabilni stroški). Družbo Amis zanima katere postavke so zajete v posamezni kategoriji stroškov, saj je zelo nenavadno, da je višina variabilnih stroškov za 29 krat višja od fiksnih. Družba Amis prosi za podrobno vsebinsko pojasnilo teh stroškov.

APEK na strani 90 v svoji analizi navaja tudi, da je »Strošek povsem razvezanega dostopa je izračunan kot tehtano povprečje stroškov PSTN linije, ISDN BRA linije in ISDN PRA linije....«. Družba Amis poziva APEK, da pojasni celoten prvi odstavek na strani 90 ter kakšno povezavo z razvezanim dostopom imajo PSTN linije, omrežne kartice ipd. kar APEK navaja.

V zvezi s predvideno ureditvijo razmerij oz. cen v prehodnem obdobju družba Amis poziva APEK, da za prehodno obdobje sama določi vse cene (optična zanka, kabelska kanalizacija, hišna napeljava,...), saj je izračune že opravila. Telekom Slovenije pa ima potem v roku 6 mesecev čas, da te izračune potrdi oz. dokaže nasprotno.

7.4.3. Oblikovanje cen ostalih storitev

1) Za ostale storitve je treba določiti standard učinkovitega operaterja oz. kot je predlagano zgoraj – dobrega gospodarstvenika – upoštevajo se minimalni stroški. Npr. spremstvo osebe Telekoma Slovenije na kolokaciji se plačuje po tarifi za zahtevna dela, ki je oseba v spremstvu nikakor ne potrebuje saj zgolj odpira (odklepa) vrata. Takšna določila bi silila Telekom Slovenije, da se obnaša racionalno (kot dober gospodarstvenik – standard obnašanja, ki ga predlaga družba Amis kot splošno obveznost) ter ne more prevladati stroškov neučinkovitosti na alternativnega operaterja predvsem pa načrtno povzročati nepotrebnih stroškov.

2) Stroškov zbiranja ponudb ipd. Telekom Slovenije ne sme zaračunati alternativnemu operaterju, zato družba Amis predlaga, da lahko alternativni operater sam zbere ponudbe. Dela v vsakem primeru izvajajo usposobljeni strokovnjaki tako da je vseeno kdo izbira ponudnika – razen v delu kjer Telekom Slovenije nima interesa, da zniža cene ker jih bo prefakturiral. Telekom Slovenije vedno izbere GVO, ki pa nima konkurenčnih cen. To Telekomu Slovenije omogoča, da zaračuna več kot bi bilo treba in s tem postavlja konkurenco v slabši položaj.

APEK naj obveznosti, ki so opredeljene v poglavju glede cenovnega nadzora, kot so določila,

- da lahko operaterji samostojno izberejo izvajalca, če odstopanje od ponudbe Telekoma Slovenije presega npr. 10%
- da se lahko zaračunava samo tlorisna površina,
- omejitve glede višine najemnine,
- določila glede zaračunavanja elektrike in hlajenja, ipd

izrecno zapiše v izrek odločbe .

V zvezi z zakupom prostora družba Amis predlaga, da se opredeli kaj (kako opremljen prostor) zajema najemnina. Ni namreč logično, da je najemnina enaka za že opremljen prostor kot tudi za prostor, ki ga alt. operater adaptira. Po prepričanju družbe Amis bi bilo primernejše, če Telekom Slovenije sam nosi stroške osnovne adaptacije, ter zakupnikom obračunava mesečno zakupnino.

3) Družba Amis pripominja tudi, da so stroški priključnin PRD in SRD (s posegom ali brez njega) previsoki in niso stroškovno naravnani, saj bi morali biti nižji od stroškov vključitve na širokopasovnem dostopu z bitnim tokom (trg 5), vendar temu ni tako:

Storitev	BRO	RUO
Vključitev brez posegov pri naročniku	21,30 EUR	26,88 EUR
Vključitev s posegom pri naročniku	45,80 EUR	61,04 EUR

Splošne pripombe:

1) Ni jasno kaj je mišljeno oziroma zajeto z opredelitvijo »V okviru obveznosti« - se s tem določa absoluten in zaključen obseg obveznosti ali pa so z navedeno dikcijo zajete le najbolj tipične oblike znotraj obveznosti, ki je torej širša ter omejena le z okvirom »razumnosti zahtev«? Namesto uporabe »v okviru katere«, družba Amis predlaga uporabo »predvsem pa«. Navedena pripomba velja smiselno za celotno analizo.

2) Družba Amis ponavlja pripombo, ki jo je podala znotraj zgornje točke 7.3. in se nanaša na obdobje med vročitvijo odločbe ter objavo/uveljavitvijo vzorčne ponudbe – katera pravila v tem času veljajo? Družba Amis predlaga, da se določi tudi veljavnost pravil v tem vmesnem času.

3) Ena bistvenih pripomb pa se nanaša na dejstvo, da imamo operaterji z operaterjem s pomembno tržno močjo sklenjene individualne pogodbe, katerih integralni del so splošni pogoji, določeni v obliki Vzornih ponudb. Pogodba kot dvostranski akt se lahko spremeni le če za to obstaja volja obeh pogodbenih strank. Le z voljo ene od pogodbenih strank, spremembe pogodbe ne morejo nastopiti, še manj zavezovati. Če se torej spremeni vzorčna ponudba, npr. cene, ki so običajno kar ena od bistvenih sestavin pogodbe, se spremenijo pogoji po medoperaterski pogodbi, vse to pa brez volje druge od pogodbenih strank. Do sprememb vzorčne pogodbe lahko pride na dva načina – na podlagi odločitve APEK-a ali pa na podlagi volje operaterja s pomembno tržno močjo. Po izteku 30 dnevnega roka pričnejo za operaterja veljati določila te spremenjene vzorčne ponudbe, ki so prav lahko tudi v nasprotju z regulatornimi pravili.

Glede na pretekle izkušnje se nadzorstveni postopki niso izkazali za učinkovite ko je šlo za vprašanje hitrih odločitev glede uvedbe postopka nadzora in morebitnih začasnih zadržanj spornih odločitev operaterja s pomembno tržno močjo.

Ker je bistvo regulacije prav v njenem hitrem in učinkovitem nadzoru, pri čemer ni nujno, da se nadzorstvena funkcija opravlja le v povezavi z dejanskimi kršitvami ali XIV. poglavjem ZEKom ter je potemtakem nadzor ključnega pomena za izvajanje regulatornih pravil, v družbi Amis predlagamo, da se operaterju s pomembno tržno močjo znotraj obstoječih predvidenih obveznosti naloži obveznost, da o vsaki spremembi vzorčne ponudbe, tudi tisti, ki pomeni prilagoditev morebitnim odločitvam APEK-a, obvesti najprej APEK, ki naj odloči ali so predvidene spremembe skladne z naloženimi obveznostmi. Da ne bi prihajalo do pretiranih zavlačevanj bi bilo primerno, da si APEK postavi nek primeren rok, v katerem je operaterja s pomembno tržno močjo dolžan obvestiti ali lahko spremembe uveljavi ali ne – npr. 7 dni od prejetega obvestila.

V pričakovanju nadaljevanja postopka ter sodelovanja, vas lepo pozdravljamo, za vsa morebitna dodatna pojasnila pa smo seveda na voljo.

Boštjan Košak, direktor
Amis, d.o.o.

 Amis, družba za
telekomunikacije d.o.o.
Vročiti naslovniku, priporočeno po pošti